

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2016

Μάθημα: Λατινικά

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Τρίτη, 7 Ιουνίου 2016

8:00 - 10:00

ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ
ΑΠΟΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ 8 ΣΕΛΙΔΕΣ

ΔΟΜΗ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ
AI	1	25
AII	2	25
B1 (α)	3	4
B1 (β)	4	3
B2	5	6
B3	6	2
B4	7	4
B5 (α)	8	2
B5 (β)	9	4
B6 (α)	10	3
B6 (β)	11	2
B7	12	10
B8	13	10
		ΣΥΝΟΛΟ 100

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΔΙΔΑΓΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

(Μονάδες 50)

<p>I. Quam multas imagines <u>fortissimorum</u> virorum –non solum ad intuendum, verum etiam ad imitandum– scriptores et Graeci et Latini nobis reliquerunt!</p>	<p><u>Μον.</u> 7</p>
<p>Quas ego, cupidus bene gerendi et administrandi rem publicam, <u>semper</u> mihi proponebam. Colendo et cogitando homines excellentes animum et <u>mentem</u> meam conformabam.</p>	<p>8</p>
<p>Sic enim –laudem et honestatem solum expetendo, omnes cruciatus corporis et omnia pericula mortis parvi esse ducendo– me pro salute vestra in tot ac tantas dimicationes <u>obicere</u> potui.</p> <p style="text-align: right;">(Λατινικά Λυκείου, XXXII)</p>	<p>10</p>
<p style="text-align: right;">Σύνολο</p>	<p>25</p>

<p>II. Qui potuisti populari hanc terram, quae te genuit atque aluit? Non tibi ingredienti fines <u>patriae</u> ira cecidit?</p>	<p><u>Μον.</u> 5</p>
<p>Quamvis infesto et minaci <u>animo</u> perveneras, cur, cum in conspectu Roma fuit, tibi non succurrit: «intra illa moenia domus ac <u>penates</u> mei sunt, mater coniunx liberique»?</p>	<p>8</p>
<p>Ergo ego nisi peperissem, Roma non oppugnaretur; nisi filium haberem, libera in libera patria mortua essem.</p>	<p>5</p>
<p>Ego nihil iam pati possum nec diu <u>miserrima</u> futura sum: at contra hos, si pergis, aut immatura mors aut longa servitus manet.</p> <p style="text-align: right;">(Λατινικά Λυκείου, XLIII)</p>	<p>7</p>
<p style="text-align: right;">Σύνολο</p>	<p>25</p>

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

(Μονάδες 50)

1. α) Να μεταφέρετε τους πιο κάτω τύπους στον αντίθετο αριθμό:

imagines, virorum, ego, minaci, mater, filium, patria, hos

imaginem, viri, nos, minacibus, matres, filios, patriis, hunc

(8 x 0,5 = Μονάδες 4)

- β) Να μεταφέρετε τους πιο κάτω τύπους στην αφαιρετική ενικού:

rem publicam, cruciatus, omnia pericula, mors

re publica, cruciatu, omni periculo, morte

(6 x 0,5 = Μονάδες 3)

2. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων σύμφωνα με την οδηγία που δίνεται δίπλα από τον καθένα (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο):

- *reliquerunt*: στο α΄ πρόσωπο ενικού αριθμού της υποτακτικής παρατατικού και υπερσυντελικού στην ίδια φωνή

relinquerem, reliquissem

- *conformabam*: στο β΄ πρόσωπο πληθυντικού αριθμού της οριστικής μέλλοντα και παρακειμένου στην ίδια φωνή

conformabitis, conformavistis

- *esse*: στο β΄ πρόσωπο ενικού αριθμού της προστακτικής ενεστώτα

es

- *populari*: στη μετοχή ενεστώτα (ονομαστική ενικού αριθμού αρσενικού γένους)

populans

- *perveneras*: το απαρέμφατο ενεστώτα και παρακειμένου
pervenire, pervenisse
- *oppugnaretur*: στο ίδιο πρόσωπο και στον ίδιο αριθμό της οριστικής παρατατικού και παρακειμένου στην ίδια φωνή
oppugnabatur, oppugnata est
- *haberem*: στο α΄ πρόσωπο πληθυντικού αριθμού της οριστικής παρακειμένου και συντελεσμένου μέλλοντα στην ίδια φωνή
habuimus, habuerimus

(12 x 0,5 = Μονάδες 6)

3. Να γράψετε τα παραθετικά (μονολεκτικούς τύπους) των πιο κάτω λέξεων στην περίπτωση του επιθέτου να διατηρήσετε αμετάβλητα την πτώση, τον αριθμό και το γένος:

bene, longa

<i>bene</i>	Συγκριτικός: <i>melius</i> Υπερθετικός: <i>optime</i>
<i>longa</i>	Συγκριτικός: <i>longior</i> Υπερθετικός: <i>longissima</i>

(4 x 0,5 = Μονάδες 2)

4. Να αναγνωρίσετε συντακτικώς τους πιο κάτω τύπους (είναι υπογραμμισμένοι στα διδαγμένα κείμενα για μετάφραση):

fortissimorum: **επιθετικός προσδιορισμός στο *virorum***

semper: **επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου**

mentem: **αντικείμενο στο *conformabam***

obicere: **τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο *potui***

patria: γενική κτητική στο *finis*

animo: αφαιρετική του τρόπου

penates: υποκείμενο στο *sunt*

miserrima: κατηγορούμενο στο *ego* (από το *futura sum*)

(8 x 0,5 = Μονάδες 4)

5. α) Να αναγνωρίσετε την πιο κάτω πρόταση (είδος, εισαγωγή, εκφορά, αιτιολόγηση εκφοράς):

quae te genuit

Είδος: δευτερεύουσα αναφορική επιθετική / προσδιοριστική πρόταση στο *terram*

Εισαγωγή: με την αναφορική αντωνυμία *quae*

Εκφορά: με οριστική παρακειμένου (*genuit*)

Αιτιολόγηση εκφοράς: δηλώνει το πραγματικό (στο παρελθόν)

(4 x 0,5 = Μονάδες 2)

- β) Να αναγνωρίσετε τον πιο κάτω υποθετικό λόγο (υπόθεση, απόδοση, εκφορά υπόθεσης, εκφορά απόδοσης, σημασία) και να τον μετατρέψετε, έτσι ώστε να εκφράζει υπόθεση δυνατή ή πιθανή:

at contra hos, si pergis, aut immatura mors aut longa servitus manet

Υπόθεση: *si pergis* μον. 0,5

Απόδοση: *manet* μον. 0,5

Εκφορά υπόθεσης: *si + οριστική ενεστώτα* μον. 0,5

Εκφορά απόδοσης: *οριστική ενεστώτα* μον. 0,5

Σημασία: *ανοικτή υπόθεση στο παρόν* μον. 1

Υπόθεση δυνατή ή πιθανή: *si pergas... maneat* μον. 0,5 + 0,5

Σύνολο 4

6. α) Στο πιο κάτω απόσπασμα, με εξάρτηση από το *Mater filium interrogavit*, να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο:

Non tibi ingredienti fines patriae ira cecidit?

*Mater filium interrogavit **num illi** ingredienti fines patriae ira **cecidisset**.*

*Mater filium interrogavit **illi** ingredienti fines patriae ira **cecidissetne**.*

<i>num / -ne</i>	μον. 0,75
<i>illi</i>	μον. 1
<i>cecidisset</i>	μον. 1
Σημείο στίξης (τελεία στη θέση του ερωτηματικού)	μον. 0,25
	Σύνολο 3

- β) Στην πιο κάτω φράση να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική αντικαθιστώντας το γερούνδιο με γερουνδιακό:

honestatem solum expetendo

honestate solum expetenda

(2 x 1 = Μονάδες 2)

7. Να μεταφέρετε το κείμενο που ακολουθεί στα Ελληνικά:

Pauci viri veros amicos habent et pauci sunt digni. Amicitia vera est praeclara et omnia praeclara sunt rara. Multi viri stulti de pecunia semper cogitant, minime autem de amicis; sed errant. Possumus valere sine multa pecunia, sed sine amicitia non valemus et vita est nihil.

M. Tulli Ciceronis *De amicitia* 1, 11, 34-36 (διασκευή)

Λεξιλόγιο:

verus - a - um = αληθινός, γνήσιος

rarus - a - um = σπάνιος

valeo, 2 = είμαι υγιής

	Μονάδες
Pauci viri veros amicos habent et pauci sunt digni.	2
Amicitia vera est praeclara et omnia praeclara sunt rara.	2
Multi viri stulti de pecunia semper cogitant, minime autem de amicis; sed errant.	3
Possumus valere sine multa pecunia, sed sine amicitia non valemus et vita est nihil.	3
M. Tulli Ciceronis <i>De amicitia</i> 1, 11, 34-36 (διασκευή)	
Σύνολο	10

Ενδεικτική μετάφραση

Λίγοι άνδρες έχουν αληθινούς φίλους και λίγοι είναι άξιοι / αξιόλογοι. Η αληθινή φιλία είναι περίλαμπρη / λαμπρή και όλα τα περίλαμπρα είναι σπάνια. Πολλοί ανόητοι άνδρες πάντοτε σκέφτονται για τα χρήματα, ελάχιστα όμως για τους φίλους· αλλά πλανώνται / σφάλουν. Μπορούμε να είμαστε υγιείς χωρίς πολλά χρήματα, αλλά χωρίς φιλία δεν είμαστε υγιείς / δυνατοί και τίποτα δεν είναι η ζωή.

8. Να μεταφέρετε το κείμενο που ακολουθεί στα Λατινικά:

Πολλοί Ρωμαίοι άρχοντες, εξαιτίας της σύνεσης και της αρετής τους, έδωσαν στη Ρώμη πολύ μεγάλη δύναμη. Έτσι, αργότερα όλοι μιλούσαν με θαυμασμό για τη δόξα αυτής της πόλης.

(Μονάδες 10)

Multi Romani duces / magistratus / principes, propter / ob / per prudentiam et virtutem suam, maximam vim / potestatem Romae dederunt / dedere.	Μονάδες 5
Sic, deinceps / deinde / postea omnes de honestate / gloria urbis eius admiratione dicebant / loquebantur.	5
Σύνολο	10

- ΤΕΛΟΣ -